

naar han fæster Eendet, skal overbevise sig om, at Eendets Papirer ere i Orden. Dertil tror jeg imidlertid ogsaa, at man maa indskrænke sig; noget som helst Erstatningsansvar eller Sligt bør man efter min Opfattelse ikke gaa ind paa. Naar Sagen saaledes er bleven begrænset, er der vistnok ogsaa Grund til at gjøre dette anvendeligt ligesom for Fæstemændene, som give sig af med at være Mellemmand mellem Husbond og Eende, saaledes at de skulle have overbevist sig om det Samme. Der er nogle ganske faa Undtagelser, som jeg kunde have nogen Anledning til at berøre. Der er saaledes af det ærede Medlem for Sorø Amts 1ste Valgkreds (Zahle) udtalt — og det blev ogsaa stadfæstet og yderligere betonet af det ærede Medlem for Aarhus Amts 2den Valgkreds (Ingerslev) — at Eendet er tilbøieligt til at løse sin Kontrakt med Husbonden letfindigt, og det ærede Medlem for Aarhus Amts 2den Valgkreds udtrykte sig saaledes, at der var kommet en Tilbøielighed til Kontraktbrud ind i Eendeforholdet. Det samme ærede Medlem betonede endvidere i samme Sammenhæng, at Fæstemandsinstitutionen havde en væsentlig Andel deri. Værede Herrer maa ikke tage mig det ilde op, at jeg maaske noget skarpt imødegaar dette; thi, hvis det virkelig kan siges — og det tror jeg nok, — at der er adskillige Ejenende, der bryde deres Kontrakter letfindigt, saa vil jeg spørge, hvor Mærkerne til denne Letfindighed ligge. Er ikke Mærkerne af Eendekontrakter sluttet af Husbonderne saa bundletfindigt som vel muligt, er der ikke Husbønder, der ganske ubeset, uden videre lade sig tilfille ethvert Eende fra Fæstfontoret, som man kan faae til at reise hen til dem? Naar noget Saadant er Tilfældet, naar der vises en saadan Letfindighed ved Kontraktens Stiftelse, kan det saa undre, at der ogsaa bryder nogen Letfindighed ind i Kontraktens Ophævelse? Naar man tillægger Eendet saa megen Letfindighed i dette Forhold, maa man ikke glemme, at mangfoldige Husbønder have gjort sig skyldige i en lige saa stor Letfindighed. Om Fæstemændene i Virkeligheden have nogen Skyld deri, skal jeg ikke kunne bedømme, men saa meget er jeg overbevist om, at det i alt Fald meget hyppig er paa Foranledning af Eendeføjerne, at Fæstemændene gjøre noget ud over det Rimelige for at skaffe dem Eende. Medens jeg udtaler mig om de Bemærkninger, som ere komne fra det ærede Medlem for Sorø Amts 1ste Valgkreds (Zahle), vil jeg dog sige, at det forekommer mig, at den Tanke, som det ærede Medlem udtalte, om Opholdsbøger

for Alle og Enhver, ikke i og for sig er saa overordenlig urimelig, som det lod til, at man syntes. Der kunde jo naturligvis ikke være Tale om, at man allevegne skulde, som det blev udtrykt, slæbe disse Opholdsbøger med sig; thi med Hensyn til Bosiddende vilde der jo ikke være Tale om Præsentation af disse Opholdsbøger, navnlig paa enhver Reise. Men, hvad jeg har imod disse Opholdsbøger, er, at jeg ikke kan indse, hvad man vil opnaa ved dem. Derimod kan jeg ganske slutte mig til, hvad det ærede Medlem for Aarhus Amts 2den Valgkreds (Ingerslev) sagde om Kontraktbøger saavel i Husbondens som i Eendets Værg. Af de andre Forslag af det ærede Medlem tiltalte mig i Særdeleshed det om den absolute Pligt for Fæstemanden til at optegne i selve Kontraktbogen det Gebyrs Størrelse og Art, som maatte være ydet. — Jeg skal derfor slutte med at sige, at, ihvorvel jeg paa ingen Maade i særlig Grad kan føle mig tiltalt af det foreliggende Lovforslag, som det er, saaledes som visse andre Medlemmer, saa tror jeg dog, at der er adskillige Ting i det, som kunne bruges, og da jeg formoder, at der vil blive nedsat et Udvalg i denne Sag, vil det jo forhaabentlig derefter komme til at foreligge i en noget forbedret Skikkelse til anden Behandling.

Musiker: Medens man under den Diskussion, som her er ført, i Almindelighed har taget Klagerne over Eendeforholdets mislige Karakter som noget Givet, og medens det ærede Medlem for Aarhus Amts 3die Valgkreds (N. Jensen) har søgt at finde en almindelig Grund dertil i de sociale Forholds almindelige Udvikling, er det lykkes det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 5te Valgkreds (Holstein-Ledreborg) at finde en mere særlig Grund til disse Klagers Berettigelse, idet han har udfundet, at det er Garnisonstjenesten, som især virker til at demoralisere Befolkningen. Jeg veed nu ikke, om det ærede Medlem selv har været underkastet denne demoraliserende Indflydelse, det skulde gjøre mig ondt for ham, hvis det var Tilfældet, men saa meget veed jeg i alt Fald, at det ikke kan være den kvindelige Del af Eendet, som er bleven demoraliseret ved Garnisonstjenesten (Munterhed). Ja, det kunde synes at være tilstrækkeligt at tage Sagen paa en spøgelsesfuld Maade, men der ligger dog noget mere Alvorligt i den end som saa. (Th. Kruse: Der ligger noget Sandt deri!) Hvis der ligger noget Sandt deri, vil jeg bede om, at man henvender sig paa rette Sted med sin Klage; thi man udtaler her